

Kunnskapsgrunnlaget til regional plan for senterstruktur og handel i Agder

Følgende kunnskapsgrunnlag og datagrunnlag er benyttet i utarbeidelsen av regional plan for senterstruktur og handel i Agder:

- Statistikk og kartframstillinger laget av analyseavdelingen i Agder fylkeskommune, f. eks. GIS-dashboard om senterstruktur: (<https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/dashboards/3f959b93c91f4c8796710f14fc913f7d>) og «Næringsarealer i Agder» (<https://experience.arcgis.com/experience/eb24e181abfc48c5a70a1d643f2aeb2f#locale=nb>)
- Basis-statistikk og kart fra SSB
- Folkehelseundersøkelsen fra 2019 og 2023
- Kommuneplaner og kunnskapsgrunnlag til disse
- Regionale planer for senterstruktur og handel og for bolig, areal og transport i andre fylker, samt kunnskapsgrunnlag til disse

- Andhøy AS (2012): Senterboken 2013 (<http://trykksakdesign.no/img/boker-og-hefter/pdf/Senterboken%202013.pdf>)
- Asplan Viak (2024): Veileder om bruk av ABC-prinsippet i kommunal planlegging (<https://d33by0imu011lz.cloudfront.net/1713788373/av-rapport-21-2024-abc-veileder.pdf>)
- Asplan Viak (2020): Rogaland fylkeskommune: Områder og rammer for store handelenheter. Konsekvensvurdering (https://www.rogfk.no/f/ic3793829-63cb-4c14-815f-b2170d58a905/omrader-og-rammer-for-store-handelenheter_asplan-viak.pdf)
- Asplan Viak (2013): Handel i og utenfor bysentrum (https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/md/2013/asplanviakrapport_kjopesenter.pdf)
- Berg, M. og T. Homleid (2022): Lohnelier Næringsområde Nord. Trafikkanalyse av etablering av handel av plasskrevende varer. Vista Analyse rapport 2022/02.
- Civitas (2022): Lokalisering av handel og service. Styring gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/lokalisering-av-handel-og-service/id2949434/>)

- Civitas (2006): Tilbake til start? Erfaringer med kjøpesenterstoppen i fire fylker og hos fire kjøpesentereiere (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/tilbake-til-start/id499489/>)
- Det Kongelige Nærings- og Fiskeridepartementet (2018): Meld. St. 9 (2018-2019). Melding til Stortinget. Handelsnæringen – når kunden alltid har nett (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20182019/id2620696/>)
- Engebretsen, Ø. og A. Strand (2010): Fakta om handel, kjøpesenter og transport. TØI-rapport 1087/2010 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=14876>)
- Engebretsen, Ø., J. Usterud Hanssen og A. Strand (2010): Handelslokalisering og transport. Kunnskap om handlereiser. TØI-rapport 1080/2010(<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=14874>)
- Friberg, R. et al. (2020): Annerledeslandet Norge: butikktilgjengelighet og markedskonsentrasjon i Sverige og Norge. (<https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2985745>)
- Hagen, O. H., K. V. Øksenholt og A. Tennøy (2017): Kunnskap og virkemidler for byutvikling og fortetting. TØI-rapport 1612/2017 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=46871>)
- Hanssen, J.U., T. Loftsgarden og G. Nielsen (2009): Prinsipper og retningslinjer for handel i regionale planer. Innspill til veileder. TØI-rapport 1016/2009 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=11757>)
- Harald T. Nilsen Rådgivning og Nordic Council of Shopping Centers (2022): 2021 grafer - En oppsummering av kjøpesenteråret 2021. Basert på Kjøpesenterindex fra Kvarud Analyse. (<https://ncscnordic.org/wp-content/uploads/2022/03/kjopersenteraret-2021-ncsc.pdf>)
- Hunneman, A. (2022): Utsikter for detaljhandelen i 2022. Handelshøyskolen BI.
- Haagensen, T. (2021): Byer og miljø. Indikatorer for effektiv arealbruk og miljøvennlig transport. SSB-rapport 2021/15 (https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/_attachment/451260?ts=178d0176750)
- Knapskog, M. et al. (2023): Mikrourbanisme på norsk – eksempelsamling. TØI-rapport 1947/2023 (<https://www.toi.no/publikasjoner/mikrourbanisme-pa-norsk-eksempelsamling-article38054-8.html>)
- Kristiansand kommune (2022): Fagnotat – næring og plasskrevende handel (<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/12573ddef832464585a03f28e57e3cb0/fagnotat---naring-og-plasskrevende-handel-25.08.2022.pdf>)
- Kristiansand kommune (2022): Utbyggingsprogram 2023-2025 (<https://www.kristiansand.kommune.no/globalassets/innhold/bolig-kart-og-eiendom/plan-og-bygg/lb-utbyggingsprogram-2023-2025-til-horing-.pdf>)
- Kristiansand kommune (2020): Fagnotat Senter og stedsutvikling (<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/a24ef3a9861b4fdab0d2f208d3d7bceb/fagnotat---senter-og-stedsutvikling---07.05.20.pdf>)

- Langeland, J.L. et al. (2022): Evaluering av Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (<https://www.regjeringen.no/contentassets/b39115191be54907bab7405c9aff6771/evaluering-av-statlige-planretningslinjer-for-samordnet-bolig-areal-og-transportplanlegging.pdf>)
- Nenseth, V. og B. Klimek (2019): Mobilitetsendringer som følge av nye handelskonsepter. TØI-rapport 1720/2019 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=52081>)
- NOU 2023:25: Omstilling til lavutslipp. Veivalg for klimapolitikken mot 2050 (<https://www.regjeringen.no/contentassets/20944f0c5bf14bd5b5112ae8aa08e853/no/pdfs/nou202320230025000dddpdfs.pdf>)
- NOU 2020:15: Det handler om Norge. Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-15/id2788079/>)
- Nygaard, B. H. / Prognosecenteret (2022): Presentasjon på kjøpesenterkonferansen 2022 om utviklingen i handels- og kjøpesentermarkedet.
- Onarheim, S. (2019): NOTAT Handelsanalyse Voss. Asplan Viak (http://webhotel3.gisline.no/GisLinePlanarkiv/4621/12352018001/Dokumenter/Handelsanalyse%20Asplan_%202020.02.19%20Viak%20as.pdf)
- Onsager, K. et al (2021): Mindre byer og regionsentre - roller og funksjoner i regioner og regional utvikling. NIBR-rapport 2021:2 (<https://www.regjeringen.no/contentassets/e569591cc29f414ea557fb161ca9e0e5/nibr-rapport-2021-2.pdf>)
- Opheim, R. (2022): Verktøy for reduksjon av klimagassutslipp i planlegging etter plan- og bygningsloven. Status, praktisering, forslag til forbedringer. Civitas (<https://www.regjeringen.no/contentassets/08c0ded9b260431db60276f0919956b1/verktoy-for-reduksjon-av-klimagassutslipp-i-planlegging-etter-plan-og-bygningsloven-pdf.pdf>)
- Rambøll Norge AS (2022): Mobilitetskartlegging arendsregionen. (<https://www.arendal.kommune.no/f/p1/ib2b1fcb5-7caa-4e97-b697-04e146c8b75b/mobilitetskartlegging-i-arendsregionen-rapport-2022.pdf>)
- Riksantikvaren (2021): Riksantikvarens strategi og faglige anbefalinger for by- og stedsutvikling (<https://digitalt.ra.no/riksantikvarens-strategi-og-faglige-anbefalinger-for-by-og-stedsutvikling/>)
- Skogheim, R. og M. E. Ruud (2018): Vitalisering av sentrum. Eksempler fra byene Bodø, Drammen, Fredrikstad og Tromsø. NIBR-rapport 2018:1 (<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5670/2018-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)
- Skogli, E. et al. (2014): FoU prosjekt om samfunnsøkonomiske konsekvenser av store handelsetableringer. Menon-rapport nr. 19/2014.

<https://www.menon.no/wp-content/uploads/18analyse-av-store-handelsetableringer-menon-2014.pdf>)

- SpareBank 1/SR-Bank (2023): Varehandelsrapporten 2023 (presentert i Kristiansand høsten 2023, men ikke publisert)
- SpareBank 1/SR-Bank (2022): Varehandelsrapporten 2022 (<https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/sr-bank/markedsrapporter/BMrapporter/Varehandelsrapporten-2022.pdf>)
- SpareBank 1/SR-Bank (2021): Varehandelsrapporten 2021
- Strand, A. et al. (2014): Detaljvarehandel i 20 bykommuner. Analyse av utviklingen i bysentrum og kommunen totalt 2004-2012. TØI-rapport 1303/2014 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=35844>)
- Tennøy, A. et al. (2017): Kunnskapsgrunnlag: Areal- og transportutvikling for klimavennlige og attraktive byer, TØI-rapport 1593A/2017 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=46142>)
- Tennøy, A., A. Tønnesen og K. Visnes Øksenholt (2015): Kunnskapsstatus - Handel, tilgjengelighet og bymiljø i sentrum, TØI-rapport 1400/2015 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=40095>)
- Tennøy, A. et al. (2014): Hva kan gjøres for å styrke sentrums attraktivitet som etableringsarena for handel og service? TØI-rapport 1334/2014 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=37141>)
- Tennøy, A. (2014): Faglig bemerkning – Handelsanalyse for Larvik. TØI-rapport 1302/2014 (<https://www.toi.no/publikasjoner/faglig-bemerkning-handelsanalyse-for-larvik-article32334-8.html>)
- Tennøy, A. (2013): Vinklede plananalyser – til hinder for nødvendig endring. Publisert i magasinet Kote # 2, 2013 (<https://www.toi.no/getfile.php/1354740-1607414571/mmmarkiv/Forskningsprogram/ByBy/KOTE%20NO%202%202013%20-%20Vinklede%20plananalyser%20-%20Aud%20Tenn%20C3%B8y.pdf>)
- Tennøy, A. et al. (2010): Erfaring med handelsanalyser i Framtidens byer. TØI-rapport 1071/2010 (<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=14572>)
- Toftdahl, H. og V. Strøm (2022): Lohnelier næringspark, Kristiansand kommune. Handelsanalyse med virkninger av tiltak. Vista Analyse rapport 2020/03.
- Toftdahl, H. og J. Furuholmen (2020): Rammeverk og utvikling for store handelskonsepter. Vista Analyse rapport 2020/02 (<https://www.vista-analyse.no/no/publikasjoner/rammeverk-og-utvikling-for-store-handelskonsepter/>)
- Toftdahl, H. og O. Haavardsholm (2019): Omsetningsutvikling i varehandel og tjenesteyting i et utvalg norske byer for perioden 2008-2018. Oppdatert versjon med tall for 2018. Vista Analyse rapport 2019/45 (<https://www.vista-analyse.no/no/publikasjoner/omsetningsutvikling-i-varehandel-og-tjenesteyting-i-et-utvalg-norske-byer-for-perioden-2008-2018-oppdater-versjon-med-tall-for/>)

- Wiggen, E., M. Hatling og P. Sonnenberg (2013): Forprosjekt Modell for handelsanalyser. Oppfølging av regionale planer, med fokus på handel og byutvikling. Norconsult.
- Wiggen, E., et al (2018): Analyse av varehandel og senterstruktur for Gjøvik. Innspill til kommuneplanen. Norconsult
(https://www.gjovik.kommune.no/_f/p2/i0623eca7-5903-4786-bdc5-50ce2fb7ce19/2018-09-05-analyse-av-varehandel-og-senterstruktur.pdf)